

Na žiro računu je bilo v tem času 520.357,95 din, v ročni blagajni pa 7.933,95 din. Pozitiven zaključek poslovne dobe je torej rezultat ugodnega poslovanja v prejšnjem poslovnem obdobju. Skupni promet v obeh letih je znašal 7.432.954,35 din.

Največ prometa je bilo z izdajanjem ZČ, njegovih ponatisov, izdaj posameznih separatov. Ob zborovanju v Ljubljani je zaloga ustvarila 60.953,90 din dohodkov in tako s pozitivno bilanco iz prejšnjega obdobja, kljub odhodu —124.012,00 din zaključila to dobo pozitivno. Problematična sta še vedno ZČ 1978, 1979, ki še vedno izkazujeta večje odhodke kot dohodke, kljub temu, da se dohodki pri obeh letnikih večajo. Negativno je tudi stanje pri ZČ 1980 —96.260,95. Pozitivno stanje je pri ZČ 1981, kjer bo v kratkem izšla že težko pričakovana četrta številka letnika 1981. Pozitivno je tudi stanje pri ZČ 1982, ker še ni izšla nobena številka.

Drugo glasilo Zveze zgodovinskih društev Slovenije Kronika je imelo v tej poslovni dobi 1.004.110,00 dohodkov in 1.230.427,00 odhodkov in tako izkazuje stanje 119.665,00 din na račun pozitivnega poslovanja v obdobju 1978—1980. V zvezi z zborovanjem v Ljubljani je bilo v tej poslovni dobi 229.110,40 din dohodkov in 312.968,00 odhodkov, ob obračunu se je stanje izenačilo. Dohodki ob tokratnem zborovanju v Celju še presegajo izdatke. Ob pregledu nadzornega odbora (24. 9. 1982) je bilo na tej postavki 167.600,00 dohodkov in 13.539,10 din odhodkov.

V času poslovne dobe 1980—1982 so šla preko blagajne Zveze zgodovinskih društev Slovenije tudi sredstva za izdajo Domžalskega zbornika in sredstva za zborovanje na Pohorju.

Ob tem obračunu bi še enkrat opozorila pokrajinska društva, da so dolžna odvajati del članarine Zvezi zgodovinskih društev Slovenije in da tega še vedno nista storili mariborsko in kranjsko društvo.

Ob koncu se lepo zahvaljujem vsem, ki so mi pomagali pri uvajanju v blagajniško delo.

Eva Holz

XXI. ZBOROVANJE SLOVENSКИH ZGODOVINARJEV (CELJE, OD 29. SEPTEMBRA DO 2. OKTOBRA 1982)

Odločitvi, da je XXI. zborovanje potekalo v Celju, sta botrovala dva motiva. Prvi je bila vsekakor želja slovenskih historikov, da s svojo prisotnostjo počastijo pomemben jubilej celjskih kulturnih institucij, ki presega lokalne in regionalne okvire — stoletnico Mestnega, sedanjega Pokrajinskega muzeja, pa tudi obletnici samostojnega delovanja dveh zavodov, ki sta postopoma izvila svojo dejavnost iz prvotnega muzeja in sta neposredno povezana z zgodovinsko stroko: Zgodovinskega arhiva in Muzeja revolucije. Nenazadnje smo se v Celju zbrali tudi zato, ker nas je to mesto doslej gostilo vsega enkrat, pa še pred več kot tridesetimi leti (to je bilo po vrsti šesto oziroma od konca vojne četrto zborovanje od 2. do 4. aprila 1950 v Celju in bližnjem Laškem. Prim. poročilo Leopolda Petauerja v ZČ 4/1950, str. 208—212).

Organizatorja sta bila Zgodovinsko društvo v Celju in Zveza zgodovinskih društev Slovenije, srečanje pa so poleg pokroviteljic, Skupščine občine Celje in Zlatarne Celje, omogočile samoupravne interesne skupnosti in družbenopolitične organizacije Celja, Kulturna skupnost Slovenije, Izobraževalna skupnost Slovenije, Republiška konferenca SZDL in Republiški komite za vzgojo in izobraževanje. Ponovnim vlogam navkljub organizatorjema ni uspelo zagotoviti za financiranje znanstvenih sestankov namensko zbiranih sredstev Raziskovalne skupnosti Slovenije, ki je sicer sofinancirala pretekla zborovanja.

Udeležence sta uvodoma — delovni del zborovanja je potekal v celjskem Narodnem domu — pozdravila predsednica Zgodovinskega društva v Celju **Andreja Končan** in predsednik Zveze **dr. France Kresal**, za njima pa predsednik Skupščine občine **Edvard Stepišnik**. Če je bil uvodni referat **Vere Kolškove** naravnani na obračun delovanja celjskih kulturnih zavodov ob jubileju (Ob stoletnici organiziranega varovanja kulturne dediščine na Celjskem), se je **prof. dr. Bogo Grafenauer** v »Vprašanih sodobnega stanja slovenskega zgodovinopisja kot znanosti in zgodovine v sistemu izobraževanja v Sloveniji« lotil aktualnih, če ne kar usodnih vprašanj, ne le zgodovinske stroke kot take, ampak tudi njene vloge kot konstitutivnega elementa družbene in narodove zavesti. Pri tem je krčenje življenjskega prostora zgodovini le najvidnejši od vidikov, ki opredeljujejo današnji položaj stroke. Na to predavanje se je smiselno navezoval popoldanski del prvega delovnega dneva, saj so po uvodni informaciji **dr. Franceta Kresala** o usmerjenem raziskovalnem programu »Raziskovanje zgodovine Slovencev« sledili referati, namenjeni v prvi vrsti zgodovinarjem-pedagogom. **Štefan Trojar** je govoril o pomenu delovnega učbenika zgodovine za razvijanje aktivnih metod in oblik dela, **Prvenka Turkova** pa je ovrednotila učni načrt in učbenik zgodovine za prvo leto srednjega izobraževanja skupne vzgojnoizobrazbene osnove. Predavanje gosta iz Zagreba, **dr. Hrvoja Matkovića**, je bilo v program uvrščeno naknadno. Zlasti se nam je vtisnilo v spomin referentovo poročanje o položaju jugoslovanske revije za

pouk zgodovine (Nastava istorije), ki jo današnja razdrobljena in nepovezana organiziranost skupaj z drugimi vsejugoslovanskimi periodikami — omenimo le JIČ — obsoja na životarjenje ali celo propad.

Drugi dan sta se zvrstila dva programska sklopa, dopoldan problematika, ki naj bi na prihodnjih zborovanjih že povsem nadomestila dolgoletno revizijo slovenske politične zgodovine 19. stoletja — ta se je tokrat namreč iztekla. Gre za gospodarsko zgodovino, ki je bila na celjskem zborovanju zastopana s petimi referati. **Prof. dr. Ferdo Gestrin** je uvodoma pregledal in ocenil mesto gospodarske zgodovine v sklopu raziskovanja zgodovine pri nas, razvoj in usmeritve ekonomskozgodovinskih raziskav, podčrtal segmente, ki se jih doslej nismo dovolj dotikali, s tem pa nakazoval tudi izhodišča za nadaljnje preučevanje (Nekaj pogledov na gospodarsko zgodovino v slovenski historiografiji). Trije referenti so analizirali posamezne vrste zgodovinskih virov: **Ema Umekova** urbarje, **Peter Ribnikar** zemljiški kataster, **dr. Jasna Fischerjeva** pa strukturo virov za študij gospodarske in družbene zgodovine od srede prejšnjega stoletja do prve svetovne vojne. Za ilustracijo ji je služil sočasni celjski material. **Dr. Peter Vodopivec** je obdeloval vlogo slovenskega meščanstva pri nastajanju železniške mreže v naših deželah v drugi polovici 19. stoletja.

Teme iz revizije slovenske politične zgodovine, ki se na pretekla zborovanja niso uvrstile, so tvorile program popoldanskega zasedanja. **Viktor Vrbnjak** je referiral o Slovincih na Štajerskem v času prve svetovne vojne, **Franc Šebjanič** o madžarski raznarodovalni politiki v Prekmurju in poslanstvu Bele Obala, **Branko Marušič** o Slovincih na Goriškem od začetka stoletja do izbruha vojne z Italijo 1915, **Irena Gantar-Godina** in **Janez Stergar** pa o narodnorađikalni mladini (zadnji je usmeril svojo pozornost na njeno narodnoobrambno dejavnost).

Zadnji — »celjski« delovni dan je **Vera Kolškova** podala podobo o sedanjem poznavanju rimskega Celja, predvsem na osnovi arheoloških izkopavanj (Municipium Claudium Celeta). Referat zagrebške profesorice za zgodovino Hrvatov od naselitve do 16. stoletja, **dr. Nade Klaićeve**, je bil pravzaprav povzetek iz njene knjige »Zadnji knezi Celjski v deželah Svete krone« (130 str.). Delo je prišlo iz tiskarne tik pred začetkom zborovanja kot posebna edicija Celjskega zbornika, s sodelovanjem Zveze zgodovinskih društev Slovenije in Zgodovinskega društva v Celju pa ga je izdala in založila Kulturna skupnost občine Celje. Izvajanje **prof. dr. Vasilija Melika** je bilo posvečeno Celju in letu 1848, nato pa sta sledila dva referata iz obdobja NOB. Prvega sta prispevala **prof. dr. Tone Ferenc** in **dr. Milan Zevart** (Osvobodjena ozemlja na Štajerskem), zatem pa je bil prebran še prispevek **Andreje Končanove** in **Jožeta Vurcerja** o razvoju ljudske oblasti v celjskem okrožju med leti 1941 in 1945. Zaključil je **Juro Toplak** s pregledom povojnega razvoja celjskega gospodarstva.

Načeloma je dogovorjeno, da bodo splošni referati objavljeni v ZČ, »celjski« pa v naslednjem letniku Celjskega zbornika. Delovni program zborovanja se je končal v petek popoldan z okroglo mizo »Celjski grofi v slovenskem in srednjeevropskem prostoru«. Moderator razprave je bil prof. dr. Ferdo Gestrin, vabilu pa so se kot aktivni udeleženci poleg prof. dr. Nade Klaićeve odzvali še zgodovinarji prof. dr. Bogo Grafenauer, prof. dr. Ignacij Voje in Vlado Habjan, od znanstvenikov sorodnih ved pa arheologinja prof. dr. Tatjana Bregantova, umetnostni zgodovinar dr. Emilijan Cevc, klasični filolog in specialist za humanizem pri nas dr. Primož Simoniti in literarni zgodovinar dr. Bruno Hartman. Iz občinstva je posegel v razpravo France Klopčič. Okrogla miza je opozorila na pomen raziskovanja fevdalnega razreda, ki ga naše zgodovinopisje v najširšem pomenu besede pušča ob strani, saj ga pač nima za integralni del slovenskega zgodovinskega razvoja. Razprava je potrdila uvodno misel Ferda Gestrina, da je »nujno sedaj, da korigiramo celotno stališče do fevdalnega razreda, tudi v srednjem veku, in da vključimo obravnavo dejavnosti tega razreda v naši sredini v slovensko zgodovino, tembolj, verjemite mi, ker igrajo, kar pa ne vemo dosti, prav v gospodarskem razvoju te velike fevdalne rodbine ogromno vlogo v razvoju tudi našega ljudstva« (citaj iz neavtoriziranega zapisnika okrogle mize). Zapisnik okrogle mize, ki zasluži natančnejšo predstavitev, pa ne zaradi kontroverze, ki jo je sprožila (poročilo I. Vojeta v Naših razgledih 11. 2. 1983, str. 72—73, reakcija N. Klaićeve v intervjuju zagrebški ilustrirani reviji Start 26. 2. 1983 in v odgovoru v Naših razgledih 8. 4. 1983, str. 195 ter odgovori I. Vojeta, B. Grafenauerja in F. Gestrina v Naših razgledih 22. 4. 1983, str. 225—226), bo po avtorizaciji objavljen v ZČ.

Se nekaj besed o spremljevalnem dogajanju. Kot običajno, je imela Zveza zgodovinskih društev v času zborovanja svoj občni zbor, njene sekcije pa sestanke. Omenili bi tudi razstavo publikacij o zgodovini Celja, ki je bila v Knjižnici Edvarda Kardašja, in razstavo »Celje v luči arhivskih dokumentov« Zgodovinskega arhiva Celje. Obe sta bili pripravljene kot sestavni del zborovanja. Relativno majhno število udeležencev je v soboto 2. oktobra odšlo na strokovno ekskurzijo na Kozjansko (Celje, Sladka gora, Rogaška Slatina, Podčetrtek, Olimje, Bistrica ob Sotli, Trebče, Podsreda, Celje).